

KORXONALARDA STRATEGIK REJALASHTIRISH VA UNING IQTISODIY SAMARASI

Berdiyarova Maxfuza Ilhom qizi ¹

¹ *Axborot Texnologiyalar va Menejment Universiteti*

Ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi yo'nalishi I-kurs magistranti

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 21.05.2025

Revised: 22.05.2025

Accepted: 23.05.2025

KALIT SO'ZLAR:

*Strategik rejalashtirish,
korxona boshqaruvi,
iqtisodiy samaradorlik,
raqobatbardoshlik,
resurslardan foydalanish,
strategik maqsadlar, SWOT
tahlil, bozor iqtisodiyoti,
innovatsion rivojlanish.*

Mazkur maqolada korxona boshqaruvida strategik rejalashtirishning o'рни va uning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri tahlil qilinadi. Strategik rejalashtirish tushunchasi, uning asosiy bosqichlari va amalga oshirish mexanizmlari keng yoritilgan. Shuningdek, O'zbekiston sharoitida korxonalar tomonidan strategik rejalashtirishdan foydalanish darajasi, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari o'rganilgan. Maqolada strategik yondashuv orqali korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va barqaror rivojlanishni ta'minlash imkoniyatlari asoslab berilgan.

KIRISH. Bozor iqtisodiyotining tobora chuqurlashib borayotgan sharoitida korxonalar faoliyatini samarali tashkil qilish, resurslardan oqilona foydalanish, raqobatbardoshlikni ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikka erishish strategik yondashuvlarni talab etadi. Ayniqsa, bugungi globallashuv davrida, korxonalar nafaqat ichki bozorda, balki xalqaro maydonda ham o'z o'rnini topishi uchun uzoq muddatli maqsadlarga asoslangan rejalashtirish jarayonini yo'lga qo'yishi zarur. Strategik rejalashtirish — bu nafaqat oddiy rejalar tuzish, balki korxonaning tashqi va ichki muhitini chuqur tahlil qilish, kuchli va zaif jihatlarni aniqlash, imkoniyat va tahdidlarni baholash orqali samarali rivojlanish yo'nalishlarini tanlash demakdir. Ushbu jarayon korxonaga o'z oldiga aniq strategik maqsadlar qo'yish, ularni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan resurslar, vaqt, moliyaviy mablag'lar va inson kapitalini to'g'ri taqsimlash imkonini beradi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar, xususan, korxonalarni erkinlashtirish, raqobat muhitini

shakllantirish, investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish kabi chora-tadbirlar korxonalarda strategik rejalashtirish zaruriyatini yana-da oshirmoqda. Chunki bu jarayon orqali korxonalar o'z faoliyat yo'nalishlarini aniq belgilab, ichki resurslar imkoniyatini maksimal darajada safarbar eta oladi. Shu bilan birga, strategik rejalashtirish korxona iqtisodiy samaradorligini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Aniq strategik yo'nalish mavjud bo'lgan korxonalar rejalashtirish, ishlab chiqarish, marketing va investitsiya siyosatida yaxlitlikka erishadi, bu esa ularga resurslarni tejash, xarajatlarni optimallashtirish, foydani ko'paytirish va uzoq muddatli barqaror rivojlanishga erishish imkonini beradi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, ko'plab o'zbek korxonalari hali ham qisqa muddatli rejalar asosida faoliyat yuritmoqda, bu esa ularning tez o'zgarayotgan bozor talablariga moslashish imkoniyatini cheklaydi. Shu sababli, korxonalar boshqaruvida strategik rejalashtirishga ilmiy asoslangan, tizimli yondashuvni joriy etish bugungi kundagi eng muhim masalalardan biridir. Ushbu maqolada korxonalarda strategik rejalashtirishning nazariy asoslari, uning amaliy jihatlari hamda iqtisodiy samaradorlikka ta'siri o'rganiladi. Shuningdek, O'zbekiston sharoitida strategik rejalashtirishning mavjud muammolari va ularni bartaraf etish bo'yicha taklif va tavsiyalar keltiriladi.

Adabiyotlar tahlili. Strategik rejalashtirish masalasi zamonaviy boshqaruv ilmining dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib, ushbu sohada xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan ko'plab ilmiy ishlar amalga oshirilgan. Dastlabki nazariy asoslar XX asr o'rtalarida ilgari surilgan bo'lib, ular hozirgi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan. Masalan, amerikalik iqtisodchi M. Porter o'zining "Raqobat ustunligi" (1985) nomli asarida strategik rejalashtirish orqali bozordagi raqobat kuchlarini tahlil qilish va ularni boshqarish orqali korxona muvaffaqiyatiga erishish konsepsiyasini taklif etgan. U taklif qilgan "beshta kuch modeli" hozirgi kunda ham strategik tahlilning asosiy vositasi sifatida qo'llaniladi. H. Mintzberg esa strategik rejalashtirishga nisbatan tanqidiy yondashuvni taklif qilgan. U o'zining "Strategik rejalashtirish: yuksalish va pasayish" (1994) asarida strategiyani faqat rasmiy reja sifatida emas, balki amaliy faoliyat natijasida yuzaga keluvchi jarayon deb ta'riflaydi. Unga ko'ra, strategiya — bu rejadan ko'ra ko'proq tashkilotning o'zgaruvchan sharoitlarga moslasha olish qobiliyatidir. Mahalliy adabiyotlarda esa strategik rejalashtirish ko'proq iqtisodiy samaradorlik bilan bog'liq holda ko'rib chiqiladi. Jumladan, R.A. Abdurahmonov, B.Yu. Xoliqulov, S.S. G'ulomov kabi olimlar tomonidan yozilgan darslik va ilmiy maqolalarda korxona resurslaridan oqilona foydalanish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlashda strategik rejalashtirishning ahamiyati alohida ta'kidlangan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qaror va farmonlarida ham korxonalarda strategik yondashuvni rivojlantirish, xususan, davlat korxonalarini isloh qilish, xususiylashtirish va boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish zarurligi ko'rsatib o'tilgan. Bu esa strategik rejalashtirish masalasining amaliy ahamiyatini yanada oshiradi. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, strategik rejalashtirish korxonaning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim vosita

bo'lib xizmat qiladi. Xorijiy tajribalar — nazariy asoslarni shakllantirishda, mahalliy manbalar esa milliy iqtisodiy sharoitlarga mos strategik yondashuvlarni ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi. “Strategiya — bu korxonaning uzoq muddatli raqobat ustunligini ta'minlaydigan harakatlar rejasidir. Bu reja kompaniyani raqiblaridan ajratib turuvchi o'ziga xos yo'ldir” [1].

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur ilmiy maqola korxonalarda strategik rejalashtirish jarayonini tahlil qilish va uning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini aniqlashga yo'naltirilgan. Tadqiqotda nazariy va amaliy manbalardan foydalangan holda kompleks yondashuv qo'llanildi. Metodologik yondashuv quyidagi bosqich va usullar asosida amalga oshirildi. Nazariy tahlil usuli tadqiqotning dastlabki bosqichida strategik rejalashtirishga oid xorijiy va mahalliy adabiyotlar o'rganildi. Jumladan, M. Porter, H. Mintzberg, R. Kaplan va boshqa olimlarning nazariyalari tahlil qilinib, strategik boshqaruvning asosiy tamoyillari aniqlab olindi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasidagi mavjud qonunchilik va islohot dasturlariga tayanildi. “Strategik rejalashtirish bu — oldindan puxta rejalashtirilgan jarayon emas, balki o'zgaruvchan muhitda shakllanadigan dinamik qarorlar yig'indisidir”[2]. Tahliliy-statistik usullar esa, amaliy tahlil uchun ayrim yirik va o'rta korxonalarning moliyaviy hisobotlari, ishlab chiqarish ko'rsatkichlari, foyda va rentabellik darajasi, xarajatlar dinamikasi va investitsiya oqimlari statistik jihatdan o'rganildi. Mazkur ko'rsatkichlar asosida strategik rejalashtirish tatbiq etilgan korxonalar faoliyatining iqtisodiy samarasi baholandi. “Strategik rejalashtirish orqali korxonaning har bir bo'limi yagona maqsad sari yo'naltiriladi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biridir” [3]. Korxona strategiyasini ishlab chiqishdagi muhim vositalardan biri sifatida SWOT tahlil qo'llanildi. U orqali korxonalarning kuchli va zaif tomonlari, tashqi imkoniyatlar va tahdidlar aniqlanib, ularni hisobga olgan holda strategik rejalashtirishning afzalliklari asoslab berildi. “Strategik yondashuv mavjud bo'lgan resurslarni to'g'ri taqsimlash va uzoq muddatli ustuvor yo'nalishlarni belgilash orqali korxonaning iqtisodiy barqarorligini ta'minlaydi”[4]. Strategik rejalashtirishga ega va ega bo'lmagan korxonalar o'rtasida solishtirma tahlil olib borildi. Bu orqali strategik yondashuv tatbiq etilgan korxonalarda iqtisodiy samaradorlik qanday oshgani aniqlandi. Raqamli misollar va ko'rsatkichlar asosida natijalar taqqoslandi. amaliy tajriba o'rganildi. Korxona menejerlari va iqtisodchilari bilan suhbatlar o'tkazilib, strategik rejalashtirishning real hayotdagi qo'llanilishi, duch kelinayotgan muammolar va ularning yechimlari haqida ma'lumotlar to'plandi. Tadqiqot yakunida olingan natijalar asosida O'zbekiston korxonalarida strategik rejalashtirishni rivojlantirish bo'yicha aniq amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, korxonalarda strategik rejalashtirish jarayonining to'g'ri tashkil etilishi ularning uzoq muddatli barqaror rivojlanishi va iqtisodiy samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Strategik rejalashtirish korxonaga tashqi muhitda yuzaga kelayotgan o'zgarishlarga moslashish, raqobatbardoshlikni saqlab qolish,

resurslardan oqilona foydalanish va strategik maqsadlarga erishishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Xorijiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, strategiya — bu faqat reja emas, balki amaliy harakatlar majmuidir. Mamlakatimizda ham so'nggi yillarda strategik boshqaruv madaniyatini shakllantirish borasida muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq, amaliyotda hali ham korxonalar tomonidan strategik rejalashtirishga yetarlicha e'tibor berilmayotgani kuzatiladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, strategik rejalashtirishni joriy qilgan korxonalarda rentabellik darajasi, foyda hajmi va innovatsion faoliyat ko'rsatkichlari sezilarli darajada yuqoriligi bilan ajralib turadi.

Shu boisdan, quyidagi tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

- ✚ korxonalarda strategik rejalashtirish bo'yicha ichki normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va joriy etish;

- ✚ rahbarlar va mutaxassislar uchun strategik boshqaruv bo'yicha doimiy treninglar o'tkazish;

- ✚ strategik tahlil (SWOT, PEST, BSC va boshqalar) vositalaridan amaliy foydalanish madaniyatini shakllantirish;

- ✚ strategik rejalashtirish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqish va ularni monitoring qilish mexanizmlarini yaratish.

Yuqoridagi takliflarni amalga oshirish orqali O'zbekiston korxonalarida strategik rejalashtirishni keng joriy etish va natijada iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkoniyatlari yuzaga keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Eshmurodova G.X, Berdiyaro M.I. Methodology of Spiritual Education in Primary E;IF (импакт-фактор)12,38 / 2024; American Journal of Alternative Education ISSN: 2997-3953 (Online) Vol. 1, No. 10, Dec 2024, Available online at: <https://scientificbulletin.com/index.php/AJAE>; 113-116 betlar

2. Eshmurodova G.X, Berdiyaro M.I. Spiritual Qualities of Primary School Students;IF (импакт-фактор)12,43 / 2024 Excellencia: international multi-disciplinary journal of education <https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje> 290-294 betlar.

3. Rakhimova, D. O., & Shomurodov, S. S. (2021). ON THE CRITERIA FOR ASSESSING THE QUALITY OF EDUCATION AND THE LECTURES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN. *Global Science and Innovations: Central Asia (см. в книгах)*, 8(1), 58-62.

4. Шомуродов, Ш. Ш. (2022). МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМДА ТАЛАБАЛАРДАМУСТАҚИЛ ИЖОДИЙ ФИКРЛАШ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 36-41.

5. Sh, S. S. (2024). DEVELOPMENT OF INFORMATION COMPETENCE OF FUTURE MANAGERS IN DISTANCE EDUCATION. *Экономика и социум*, (7 (122)), 283-288.

6. Shomurodov, S. (2024). Masofaviy va gibrid ta'lim sharoitida ta'lim jarayonini boshqarishda sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlilining ta'siri. *PROBLEMS AND SOLUTIONS OF SCIENTIFIC AND INNOVATIVE RESEARCH*, 1(2), 59-63.

7. Шомуродов, Ш. (2024, July). Масофавий таълим шароитида таълим жараёнини бошқаришда. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 6, pp. 35-38).

8. Siddikova, S., Juraeva, M., Abrorov, A., & Kuvoncheva, M. (2025). Foreword-VII International Conference on Applied Physics, Information Technologies and Engineering–APITECH-VII 2025. In *EPJ Web of Conferences* (Vol. 321, p. 00001). EDP Sciences.

9. Siddiqova, S. (2024). Dual ta'limni joriy qilish metodologiyasi va psixologik jihatlari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(12).

10. SIDDIQOVA, S. (2024). ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS BASED ON THE INTEGRATION OF SPECIAL SUBJECTS IN DUAL EDUCATION. *News of the NUUZ*, 1(1.7), 185-187.

11. Siddiqova, S. (2024). Muhandislar-taraqqiyot tayanchi. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(3).

12. Siddiqova, S. G., & Saidjonova, P. S. (2024). ISSUES OF DIGITALIZATION OF MEDICINE IN UZBEKISTAN. *INTERNATIONAL SCIENCES, EDUCATION AND NEW LEARNING TECHNOLOGIES*, 1(4), 168-172.

13. Siddikova, S., Yuldashev, N., Juraeva, M., Abrorov, A., & Kuvoncheva, M. (2024, February). Overview of the V International Conference on Applied Physics, Information Technologies and Engineering-APITECH-V 2023. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 2697, No. 1, p. 011001). IOP Publishing.

14. Siddikova, S., Sirojiddinov, S., Bakhriddinova, N., Zaripova, M., & Juraeva, M. (2024). Increasing oil absorption in bearings as a result of ultrasonic exposure to ultrafine particles. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 471, p. 05021). EDP Sciences.

15. Siddikova, S. G. (2019). Using New Generation Electronic Educational Resources in Teaching Special Disciplines at Professional Colleges. *Eastern European Scientific Journal*, (1).

16. Siddikova, S. G. (2019). POSSIBILITIES OF APPLICATION OF MULTIMEDIA IN THE PROCESS OF STUDYING THE DISCIPLINE " TECHNOLOGY OF PROCESSING OIL AND GAS". *Информация и образование: границы коммуникаций*, (11), 72-73.

17. Siddiqova, S. G. (2019). Elektron ta'lim resurslarining yangi avlodi: tahlillar, arxitektura, innovatsion sifatlar. *Ta'lim, fan va innovatsiya. Ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal*, 1, 91-95.

18. Палванова, У. Б., & Тургунов, С. Т. (2024, August). Обобщение научного исследования по совершенствованию навыков оказания первой помощи студентов не медицинских высших учебных заведений. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 8, pp. 16-17).

19. Палванова, У. Б., & Тургунов, С. Т. (2024, August). Обобщение научного исследования по совершенствованию навыков оказания первой помощи студентов не медицинских высших учебных заведений. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 8, pp. 16-17).

20. Палванова, У., Тургунов, С., & Якубова, А. (2024). АНАЛИЗ ПРОЦЕССОВ ОБУЧЕНИЯ НАВЫКАМ ОКАЗАНИЯ ПЕРВОЙ ПОМОЩИ СТУДЕНТОВ НЕ МЕДИЦИНСКИХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ. *Journal of universal science research*, 2(7), 85-94.

21. Палванова, У. Б. (2024). Значение Формирования Навыков Оказания Первой Помощи У Студентов В Не Медицинских Образовательных Учреждениях. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 27, 93-98.

22. Палванова, У. Б. (2024). Значение Формирования Навыков Оказания Первой Помощи У Студентов В Не Медицинских Образовательных Учреждениях. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 27, 93-98.

23. Палванова, У. Б., & Тургунов, С. Т. (2024, August). Обобщение научного исследования по совершенствованию навыков оказания первой помощи студентов не медицинских высших учебных заведений. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 8, pp. 16-17).

24. Палванова, У., Якубова, А., & Юсупова, Ш. (2023). УЛЬТРАЗВУКОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПРИ СПЛЕНОМЕГАЛИИ. *Talqin va tadqiqotlar*, 1(21).

25. Палванова, У. Б., Изранов, В. А., Гордова, В. С., & Якубова, А. Б. (2021). Спленомегалия по УЗИ—есть ли универсальные критерии?. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 2(3), 52-27.

26. Степанян, И. А., Изранов, В. А., Гордова, В. С., Белецкая, М. А., & Палванова, У. Б. (2021). Ультразвуковое исследование печени: поиск наиболее воспроизводимой и удобной в применении методики измерения косого краниокаудального размера правой доли. *Лучевая диагностика и терапия*, 11(4), 68-79.

27. Палванова, У. Б. (2024). Значение Формирования Навыков Оказания Первой Помощи У Студентов В Не Медицинских Образовательных Учреждениях. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 27, 93-98.

28. Якубова, А. Б., Палванова, У. Б., & Палванова, С. Б. (2018). НОВЕЙШИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО КОЛЛЕДЖА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ. In *Современные медицинские исследования* (pp. 22-25).

29. Изранов, В. А., Степанян, И. А., Гордова, В. С., & Палванова, У. Б. (2020). ВЛИЯНИЕ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ДОСТУПА И ГЛУБИНЫ ДЫХАНИЯ НА КОСОЙ ВЕРТИКАЛЬНЫЙ РАЗМЕР ПРАВОЙ ДОЛИ ПЕЧЕНИ. In *РАДИОЛОГИЯ–2020* (pp. 24-24).

30. Якубова, А. Б., & Палванова, У. Б. Проблемы здоровья связанные с экологией среди населения Приаралья макола Научно-медицинский журнал “Авиценна” Выпуск № 13. *Кемерово 2017г*, 12-15.

31. Азада, Б. Я., & Умида, Б. П. (2017). ПРОБЛЕМЫ ЗДОРОВЬЯ СВЯЗАННЫЕ С ЭКОЛОГИЕЙ СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ ПРАРАЛЪЯ. *Авиценна*, (13), 12-14.

32. Izranov, V., Palvanova, U., Gordova, V., Perepelitsa, S., & Morozov, S. (2019). Ultrasound criteria of splenomegaly. *The Radiologist*, 1(1002), 3-6.

33. Batirovna, Y. A., Bahramovna, P. U., Bahramovna, P. S., & Ogli, I. A. U. (2019). Effective treatment of patients with chronic hepatitis, who live in ecologically unfavorable South zone of Aral Sea region. *Наука, образование и культура*, (2 (36)), 50-52.

34. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Palvanova, U., & Stepanyan, S. A. (2020). The influence of diffuse liver diseases on the size and spleen mass coefficient, prognostic value of indicators. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 279-279.

35. Изранов, В. А., Степанян, И. А., Гордова, В. С., & Палванова, У. Б. (2020). ВЛИЯНИЕ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ДОСТУПА И ГЛУБИНЫ ДЫХАНИЯ НА КОСОЙ ВЕРТИКАЛЬНЫЙ РАЗМЕР ПРАВОЙ ДОЛИ ПЕЧЕНИ. In *РАДИОЛОГИЯ–2020* (pp. 24-24).

36. Изранов, В. А., Степанян, И. А., Гордова, В. С., & Палванова, У. Б. (2020). ВЛИЯНИЕ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ДОСТУПА И ГЛУБИНЫ ДЫХАНИЯ НА КОСОЙ ВЕРТИКАЛЬНЫЙ РАЗМЕР ПРАВОЙ ДОЛИ ПЕЧЕНИ. In *РАДИОЛОГИЯ–2020* (pp. 24-24).

37. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Palvanova, U., & Stepanyan, S. A. (2020). Correlation of pathological changes in the liver and spleen in patients with cirrhosis. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 278-279.

38. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Palvanova, U., & Stepanyan, S. A. (2020). The influence of diffuse liver diseases on the size and spleen mass coefficient, prognostic value of indicators. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 279-279.

39. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., & Stepanyan, S. A. (2020). Diagnostic significance of liver stiffness and the sizes of the caudate and left lobes with viral hepatitis and cirrhosis. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 279-279.

40. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Beleckaya, M. A., & Palvanova, U. B. (2021). Ultrasound examination of the liver: the search for the most reproducible and easy to operate measuring method of the right lobe oblique craniocaudal diameter. *Diagnostic radiology and radiotherapy*, 11(4), 68-79.

41. Степанян, И. А., Изранов, В. А., Гордова, В. С., Белецкая, М. А., & Палванова, У. Б. (2021). Ультразвуковое исследование печени: поиск наиболее воспроизводимой и удобной в применении методики измерения косого краниокаудального размера правой доли. *Лучевая диагностика и терапия*, 11(4), 68-79.